

Politiet. På Vestlandet har tyskerne tatt gisler for å gjøre politi-korpserne myke. En rekke av politiets tillitsmenn er satt fast og det antydes at nye arrestasjoner vil følge. I Bergen er 12 politimenn sperret inn fordi de ikke sympatiserte med nasistene. - I Gjøvik har 9 medlemmer av politiet meldt seg ut av NS etter mordet på Eilifsen. Dermed er Gjøvik politi fri for organiserte nasister.

Masseflukt fra NS. I Sarpsborg begynner utmeldelsene av partiet å anta karakteren av masseflukt. 52 "frontkjemper" meldte seg i slutten av august ut av NS. De var kommet tilbake fra Østfronten og etter å ha vært i Oslo i to dager levte de inn medlemsbøkene sine og bad om å bli strøket av NS-rullene.

Krigserstatningen. Tyskernes konto i Norges Bank er nå kommet opp i 8 milliarder kroner. Den er formelt ordnet som et lån fra Norges Bank til den tyske stat. Tyskerne har tvunget quislingene til å avsette svære beløp på statsbugett til avbetaling på kontoen. Denne maskerte krigserstatning som de norske skatteborgere må betale, heter offisielt "utgifter i samband med krigen". No skal også kommunene tilpliktes å betale bidrag til finanseringen av tyskernes krig. Ifølge en ny lov av 17. august er ikke tillates offentliggjort i Lovtidene skal kommunene i budgettåret 1943/44 betale såkalt krigsfinanseringsbidrag til staten. Størrelsen av disse har en enno ikke oversikt over, da staten kan utskrive tilleggsbeløp hvis kommunene kan tåle det uten å øke beskatningen.

Pisket ihjel. En nordmann som tjenestegjorde i den såkulte norske vaktbataljon er rømt til Sverige. Han forteller at han fra november ifjor til april i år gjorde tjeneste som vakt ved en jugoslavisk fangeleir i Nord-Norge. I løpet av fire måneder døde 50 av leirens 380 fanger av sykdommer, sult, kulde og mishandling. Vaktmannen har vært vitne til hvordan tyske vakter pisket en fange til han falt bevisstløs om og seinere døde.

Svalbard. Det tyske overfall på den lille norske garnisonen på Svalbard gjør det mulig å bryte den tausheten som har hvilt over øya siden september 1941. Dengang ble, som en følge av det tyske angrepet på Russland, de meteorologiske stasjoner, kolgruvene og andre anlegg som kunne være nyttige for tyskerne ødelagt av de allierte. Befolkningen ble evakuert. Et par uker seinere kom en tysk ekspedisjon til øya, landsatte en bataljon soldater og anla en flyhavn der. I mai 1942 ble derfor en liten norsk avdeling sendt til Svalbard for å gjenopprette det norske herredømmet over øya og fortsette værmeldingstjenesten. Denne avdelingen, som bestod av 82 norske ishavsfolk med en isbryter og et annet lite skip, ble oppdaget av tyske fly som rettet sterke angrep mot dem. I denne ulike kamp ble det ene skipet senket og det annet satt i brand. Utrustningen gikk så å si fullstendig tapt. Med nød og neppe greide de overlevende å redde seg iland og til den russiske gruvebyen Barantsburg. Her fant de klar, sanitetsmaterieil og mat som russerne hadde latt bli igjen da de i september forlot byen. Under stadige angrep holdt nordmennene ut og foretok endog skiturer helt til den tyske flyhavnen ved Longyear-byen og satte tyskerne en kraftig skrekk i livet. Den 2. juli kom to britiske skip med norske tropper ombord til undsetning. Den 14. juli besøkte nordmennene Longyear-byen, men måtte fastslå at tyskerne var blitt redde og var stukket av. En norsk garnison på hundre mann ble latt tilbake på Svalbard, og det var disse hundre nordmenn som tyskerne måtte sette inn hele sin flåte i de norske farvann for å nedkjempe.

v v v

12/10 - 43.

Nordisk samarbeid er, trass i alle de mindre heldige erfaringer en har hatt på dette felt, alltid vært en ønskedrøm hos alle de nordiske folk. I 1940 så det ut til at denne drømmen endelig skulle bli virkelighet. Den strandet dessverre også dengang fordi alle gjerne ville ha fordelene ved et slikt samarbeid, men fryktet de forpliktelsene som det nødvendigvis måtte føre med seg. Denne krig har lært oss meget, ja så meget at selv ikke forpliktelsene virker skremmende lenger. Vi forstår nå betydningen av å stå samlet, enten det gjelder interne nasjonale spørsmål eller problemer av mellomfolkelig interesse. Dette har styrket forståelsen mellom de nordiske folk og dermed grunnlaget for et intimt samarbeid.

Vi nordmenn legger ikke fingrene mellom når vi sier vår mening om våre nabofolk. Vi snakker "rett ut fra leveren", selv om det ikke er særlig behagelig å høre for grannfolkene våre. I første rekke er det gått ut over brorfolket på den andre siden av Kjølen. Svenskene har ofte skuffet oss dypt under denne krig og har etter vår mening ikke holdt mål. De har dekket seg bak den nøytralitet den svenske regjeringens talsmenn stadig har hevdet, men som en har sett svært lite til i praksis. Vi har ikke glemt transittfarten, som gjorde det mulig for tyskerne å gjennomføre sitt overfall på vårt fedreland, og vi husker mange andre beviser på svenskens manglende holdning. På den annen side har vi heller ikke glemt at svenskene har gjort oss tjenester som vi ikke undervurderer, men som vi først etter krigen vil kunne gi den ros de fortjener.

Det er nå ikke tid til smålige oselspark. De nordiske land trenger hverandre og utfyller hverandre, og så snart det igjen er høve til det, ønsker vi å ta opp et nært samarbeid med dem. En ting må dog svenskene en gang for alle bli klar over, at vi ikke kan anerkjenne deres krav om Sveriges lederstilling i Norden. Norge har lidd og kjempet i 3 1/2 år, ikke bare for sin egen sak, men for de demokratiske idealer som alle de nordiske staters forfatninger bygger på. Vi tok opp kampen den 9. april 1940 mens svenskene sto og så på og danskene la landet sitt i pent for voldsmennene. Krigen har vært kostbar for Norge, men den har også brakt oss verdier som vi aldri vil miste. Den har sveiset nordmennene sammen til en stålsatt helhet og lært det en uegennyttighet i kampen for friheten, som kan stå som eksempel for alle frihetselskende folk.

Den 29. august i år beviste at heller ikke danskene uten videre vil finne seg i den stadig overhandtakende tyske innflytelse og nasistenes skjulte og åpne arbeid for å svekke det demokratiske styre. Siden den skjebnesvangre 9. april har vide bretter her heime sett på danskene med alt annet enn blide øyne, men gjennom hendelsene i august i år har nordmennene igjen fått respekt for det danske folk og hilser det med glede i rekkene til de folk for hvilke kampen for friheten - selv om den koster store ofre og lidelser - er større enn personlig velvære og behagelighet.

Finnland kan selvsagt ikke utelukkes fra et nordisk samarbeid, men dets stilling er idag uklar og vanskelig. Vi kan fullt og helt sympatisere med det finske folk under vinterkrigen, men etter dets inntreden i nasifronten i 1941 ser vi på den noverende finske regjering med mistro. Det er derfor vårt håp at finnene snart igjen finner tilbake til det demokrati som er i samsvar med dets forfatning og inntar sin plass i demokratiens rekke. Dette er et absolutt krav hvis Nordens geopolitiske enhet skal kunne sikres for framtiden.

De store problemer som henger sammen med det nordiske samarbeid er for betydningsfulle til at en kan la sympatier og antipatier spille noen

Hambro og freden. I sin siste bok (Hvordan vinne freden) framhever Hambro - tildels på bakgrunn av den økonomiske problemstilling - den store betydning de intellektuelle og kulturelle spørsmål har i arbeidet med å bygge og trygge demokratiet i etterkrigstiden. Han viser hvordan en også på dette felt kan nyttiggjøre seg erfaringer fra det gamle folkeforbundet. I tilknytning til folkeforbundet ble det i sin tid dannet et internasjonalt institutt for intellektuelt samarbeid. Etter mønster av dette foreslar Hambro opprettelsen av kontrollerende instanser som skal overvåke det tyske folks oppdragelse i demokratisk ånd. De internasjonale kulturelle oppsynsmyndigheter vil selvsagt kunne utføre et viktig arbeid og vil være et absolutt nødvendig ledd i omleggingen av det tyske folks mentalitet, men Hambro ser etter vår mening litt vel rosenrødt på situasjonen hvis han tror at dette er nok. Det nytter ikke å ta det tyske folk med det gode. Den åndelige revolusjon i Tyskland må gjennomføres med alle midler. Det er ikke plass for ømhjertede betenkeligheter når tyskernes tankesett skal bringes i samsvar med demokratiets fordringer. En må være klar over at det tyske folk etter nasismens barbarisering politisk sett er fullstendig umodent og byr en ypperlig grobunn for demagoger og folkeforføreres undergravningsarbeid. Av denne grunn må det forhindres at tyskerne etter våpenstillstanden i forvilelse og desperasjon søker tilknytning til andre udemokratiske systemer og igjen kan bli en fare for freden på det europeiske kontinent. Målet - å skape et demokratisk Tyskland som i framtiden kan ta aktiv del i demokratiens samarbeid - skal ikke tapes av synne, for dette mål er den eneste garanti for en varig fred. Og det er freden som nå vinnes, som Hambro også helt riktig understreker.

Død i faneskap. Det meldes at ytterligere to nordmenn er død i tyske konsentrasjonsleirer. Den ene er den 19-årige Sverre Eugen Eriksen fra Sarpsborg som sommeren 1942 ble arrestert under forsøk på å flykte til Sverige. Den andre er Ingvald Andreas Røkleiv fra Stjørdal. Han ble sendt fra Grini til Tyskland i slutten av juni i år. Røkleiv etterlater seg hustru og et barn.

Siden den 9. april 1940 er ca. 10 000 nordmenn flyktet til England. Bare i 1941 undkom 3 000 i fartøyer av alle slag over Nordsjøen. Nesten alle dro for å yte aktiv krigsinnsats.

Norsk flyver dekorert. Viceluftmarskalk W. F. Dickson har tildelt en norsk jaktflyver Distinguished Flying Cross for framrakende ytelser under en rekke operasjoner. Flyveren er nå major og sjef for en britisk eskvadron.

Amerikansk minnefrimerke. Den 27. juli utga USA et minnefrimerke om Norges kamp. Dette spesialmerke, som avbilder et norsk flagg, har en verdi av 5 cent. Det er nå blitt bekjentgjort at de amerikanske postkontorer allerede den første dagen solgte 3 millioner merker for tilsammen 155 000 dollars.

Fem matrosar fra tyske krigsskip i Norge ble nylig skutt for oppsetsighet, mytteri og sabotasje.

"Fredrik Paasches fond". Den svenske landskomiteen for Norgeshjelpen har etter forslag av redaktør Fredrik Ström overrakt universitetet i Uppsala 10 000 kroner til understøttelse av norsk ungdoms studier ved universitetet. Gaven skal bære navnet "Fredrik Paasches fond" til minne om hans store fortjenester.

Dupl
 Mappe 9X
 Eksp. 30.10
 Arg. 1943

Kardinalprinsippet. Krigens byrder og bunnløse lidelser knugger alle tenkende mennesker og ønske om at den snart må bringes til en seierrik slutt vokser seg stadig sterkere. Mange går endog så langt at de ønsker fred for enhver pris. Disse må ha glemt hvad kampen idag virkelig gjelder. Freden er ingen avslutning på denne krigen som Hitler har sluppet løs på verden, hvis ikke den mentalitet som har kunnet fostre et slikt menneskeuhyre blir utryddet. En betingelsesløs kapitulasjon er et krav som vi ikke firer en tomme på. Det er ikke nok å slå angripernasjonene militært, - den åndelige krig må også føres til ende. Først når de demokratiske ider har seiret er freden vunnet. Vårt mål er å bygge en ny verden med fred og levelige vilkår for folkene. Derfor er vår kamp rettet mot den tyske nasisme og prøysserånden, mot alle utslag av den voldsmentalitet som truer folkenes fredlige samarbeid. Her er intet kompromiss mulig. Bare gjennom demokratiets seier vil vi kunne oppnå en varig fred.

Grunnen til at vi stadig kommer tilbake til dette, er den at vi her støtter på et av de viktigste prinsipper i vår kamp, ja en kan trygt si: kardinalprinsippet! Det er derfor med forundring og bedrøvelse vi ser at Russland har anerkjent en komité av tyske offiserer i Moskva og tilbyr det tyske folket fred hvis det kaster nasiststyret og slutter opp om en militærregjering med disse i spissen. En har i Russland og så tett til orde for opprettelsen av en tysk folkearmè. Dette er ingen ny tanke hos våre russiske forbundsfeller. Allerede den 7. november 1942 sa Stalin at nasistaten og dens armè måtte knuses, men det ville være "umulig" og "ikke tilrådelig" å ødelegge Tysklands militærakt. Han krever at "Hitlertyskland" skal kapitulere betingelsesløst, men vil ikke la kravet gjelde Tyskland i sin helhet. Dette innebærer en stor fare, da det vil kunne føre til at den tyske militarisme får høve til å overleve krigen. Ondet må rykkes opp med roten, og roten til nasibarbariet er nettopp den tyske militarisme. Prøysserånden er kanskje den viktigste forutsetning for nasismen. De forente nasjonene har gjentatte ganger presisert at den fullstendige mentale og militære avvepning av det tyske folk er et av våre grunnleggende fredsvilkår. Hvis ikke dette prinsipp blir knesatt, vil en innen 10 år måtte regne med at en tredje tysk verdenskrig bryter ut.

Våre russiske forbundsfeller burde ha tilstrekkelig dårlige erfaringer fra den forrige etterkrigstiden til å kunne godta en rekke av medlemmene i denne frie tyske komité i Moskva. Flere av disse offiserer "samarbeidet" dengang med Russland i den illegale opprustning av Tyskland. Dette "samarbeidet" har det russiske folk måttet betale dyrt under denne krig. De tyske generaler hadde dengang som nå ingen annen hensikt med sitt samarbeid med Russland enn å redde den tyske militarisme fra undergangen og sikre dens eksistens. Vi har ondte for å tru at russerne enno en gang vil ha tillit til en eller annen form for tysk militarisme, som under Hitler har vokst seg sterkere og mer truende enn selv under Henschellerne.

De tyske offiserer streber etter å sikre sin og sine armèers framtid, samtidig som de fleste nasistene, framfor alle embetsmennene, sannsynligvis vil søke tilflukt til de venstreorienterte organisasjoner når sårmenbruddet kommer. Komitéen i Moskva er et skritt i begge retninger. Den innebærer dog den store fare at prøyssermilitarismen for å redde seg kan søke tilknytning til kommunismen. Da ville denne krig ha vært forejeves, for - som lord Vansittard nylig skrev i en artikkel i "Sunday Dispatch" - "Kommunismen og militarisme vil føre tilbake til nasismen."

4290

Våre finanser under krigen. Handelsflaten danner det økonomiske grunnlag for vår fortsatte krigføring og for all norsk virksomhet utenfor Norges grenser. Den ble som bekjent rekvirert gjennom provisoriske forordninger straks etter den 9. april 1940, og disponeres - bortsett fra av regjeringen. Inntektene av handelsflaten har vært tilstrekkelig store til å skape balanse i våre finanser. En stor del av de summer som den har seilt inn under krigen er dog satt tilside for oppgjøret med redarne etter krigen.

Utviklingen av det frie Norges statsfinanser kan følges i de halvårsbudgetter som er blitt offentliggjort siden juli 1940. Til å begynne med gikk statsutgiftene opp i noe 70 mill.kr.pr. halvår, senere har de steg - et. De høyeste sifrer nådde de i det første halvår av 1942 med 221,3 mill. da det ble satt tilside hele 88,5 mill.kr. til en engangsbevilgning til material til forsvaret. Det virkelige budgett var på 132,5 mill. Det sist offentliggjorte budgett for halvåret 1/7 - 31/12 1943 viser sammenlagte budgettutgifter på ialt 125 mill.kr. Regjeringen må ikke bare finansiere krigen, men også oppfylle sine internasjonale forpliktelser, underhold av flykninger etc. For denne administrasjon har en bygget ut en sentral i London og utvidet den norske representasjonen i alle allierte og nøytrale land.

Av utgiftene går ca. 50 % til forsvaret. Den neststørste post på budgett utgjør avbetalinger på gjeld og renter med 25 %. Sosialdepartementet disponerer ca. 11,4 %, handelsdepartementet 3,3 og utenriksetaten 10 %. Budgettet er i den form det foreligger i alt vesentlig et driftsbudgett. Det er i grunnen bare avbetalingene på lån som kan karakteriseres som kapitalutgifter. Regjeringen har dog andre kapitalutgifter som ikke er oppført på budgettet, som f.eks. innkjøp av varer som skal sendes til Norge når krigen er slutt. En må her regne med store beløp, selv om noen oppgave over den enno ikke er blitt offentliggjort.

Handelsflaten som er regjeringens hovedinntektskilde, disponeres av et statsrederi - the Norwegian Shipping and Trademission, "Nortraship". Utgiftene søker regjeringen å tilpasse til det beløp som tonnasjeavgifter og skatter skulle ha innbragt med de satser som gjaldt før krigen. Handelsflaten har imidlertid blitt utsatt for store tap som selvsagt har innvirket på inntektene. Ved det nåværende års ca. 4,4 mill.pund mindre enn det beløp som for samme tid oppførtes i budgettet som overføring fra Nortraship til dekning av driftsutgiftene. Dette beløp representerer altså en netto forbrukning av lånemidler. De forgangne 3 1/2 krigsår har skapt en gjeldsøkning på ca. 77,8 mill.kr. for det frie Norge. Dertil har krigføringen medført en utgiftsøkning på gjennomsnittlig ca. 22 mill.kr. i året. Uten tonnasjebeskninger ville stillingen ha vært meget mer fordelaktig. De tapte norske fartøyer er imidlertid assuret i utlandet, og betydelige assurancebeløp har som motverdier.

Flyvåpnet. I en oversikt over de norske flygeres krigsinnsats meldte London nylig at våre kamerater i luftvåpnet nå ialt har skutt ned 126 tyske maskiner, eventuelt ytterligere 28, samt skadet 110. Vår beste flyger kan på sin konto skrive 10 ned sikkerhet og sannsynligvis ytterligere 6 nedskutt fly, dessuten 3 skadede. 170 norske piloter har mottatt britiske utmerkelsler. Tyve av dem har fått Distinguished Flying Cross.

Offisere. Det er nå brakt på det rene at de norske offiserne som i september ble arrestert og sendt til Tyskland, er internert i to krigsfangeleirer i Posen. I en leier ved Schildberg i Wartheland i Posen er 612 norske offiserer samlet, mens 372 er internert i en leier i Grone ved Lissa i Wartheland. Til denne leier er også de 124 norske offiserer som tidligere var i en krigsfangeleier i Schocken overført. Disse ble sendt til Tyskland i januar 1942.

8/12-45.

Heimefronten og regjeringen. Det er i den senere tiden blitt reist en stadig mer aggressiv kritikk mot regjeringen fra heimefrontens menn. Denne bare bygget på kritikksyke menneskers lyst til å gi uttrykk for deres misnøye med alt og alle, ville vi overhodet ikke beskjeftige oss med den. Det viser seg dog at det her gjelder alvorlige meningsforskjelligheter mellom våre landsmenn ute og heime. Fra regjeringens side er det i løpet av sommeren gjentatte ganger tatt til orde mot denne kritikk og enkelte av de argumenter som er blitt brukt mot den er også blitt grundig tilbakevist. Vi savner likefullt et fyldestgjørende svar fra regjeringen på de anklager som i det siste er reist mot den. Når vi i vår avis alltid har forsvart regjeringens politikk, så er dette i og for seg et beklagelig faktum. Den burde nemlig ikke trenge noe forsvar. Grunnen til at vi likevel er gått til dette skritt er den, at de angrep som tidligere har vært rettet mot regjeringen vår tydelig har vist at de ikke var positive, at de ikke hadde til hensikt å skape ren luft og bedre forholdet mellom heimefronten og regjeringen.

Den alvorligste beskyldning mot regjeringen er den at våre statsmenn no har vært så lenge borte fra heimlandet at de ikke lenger har den nødvendige kontakt med heimefronten, og at de ikke er tilstrekkelig informert om folketilstanden i Norge. Dette begrunnes vanligvis med den kjnsgjerning, at regjeringens standpunkt til spørsmål av stor politisk betydning ofte står i krass opposisjon til de synspunkter heimefronten hevder. Dette gjelder tildels problemer av prinsipiell betydning og svekker derfor heimefrontens tillit til regjeringen, som blir tillagt en stigende tendens til å ta seg friheter og gi uttrykk for en stilltagen som ikke sanksjoneres av heimefronten. Den har ikke helt fylt de krav heimefronten stiller til de menn som sitter trygt utenfor Gestapos rekkevidde og skal løse de oppgaver heimefronten dessværre ikke kan greie selv.

At regjeringen vår er klar over dette, har en mange beviser for. Da justisminister Terje Wold nylig besøkte Sverige kom han også inn på denne siden av saken i sine taler. Regjeringen har gjentatte ganger understreket sin erklæring om å overrekke kongen sin avskjedssøknad når den kommer tilbake til Norge. Den har dog tatt det forbehold at makten først kan overgis til heimefronten "når det er mulig å legge mandatet i et fritt folks hender". Wold mener tydeligvis at regjeringen selv skal avgjøre når denne forutsetning er tilstede og så bestemme tidspunktet, men her har også heimefronten et ord med i laget. Den frie pressen har besjeftiget seg meget med de vanskelige oppgaver som vi får å løse når freden kommer, og framhevet at vårt arbeide da ikke blir lettere, enn enn når tiltrekkende. De menn som da skal stilles i spissen for den norske stat må være menn av format og måles etter personlighet, kvalitet og karakter. Hvor finnes så disse menn? Jo, svarer en "illegal" avis, "Hjernefronten har mennene. Hjernefronten kjenner mennene, - og hjernefronten vil vite å sette dem inn på den rette plass".

Det er innlysende at heimefronten har utmerkede krefter til disposisjon og at disse vil få en framtrædende plass i fredens Norge, men vi må ikke henfalle til snaversynte betraktninger. Her heime har vi nemlig også en stor feil idet vi undervurderer den insats våre landsmenn gjør utenfor våre grenser. Grunnen til dette er at vi i de forløpne krigsår har sett så altfor meget til disse nordmenn som stadig bruker store ord, men som når det gjelder ikke er villig til å legge to pinner i kors for de idéer vi kjerper for. Og om de engang har påtatt seg å verv, en vakker dag ikke greier nervopalkjenningen lenger og stikker av for å spille de store helter på den andre siden av grensen. De har reddet seg i sikkerhet for hitlersoldatene og quislingene og mener å ha gjort sitt i vår frihetskamp. Så lever de som løshotens dager i utlandet og bryr seg pokker om de som strider videre her heime. Hvis det overhodet tenker på oss, så er det bare som ramme for sine egne beretninger. Disse personer representerer ikke våre interesser! De gæbårder seg som om det er de